

Teljesítménytúrák a Börzsönyben - 2011 március-április

2011. március 13.: Duna-Ipoly menti kerékpártúra – Vác (www.zoldgomb.hu)
2011. március 20.: Dél-Börzsönyi kilátások - Zebegény (www.bthe.hu)
2011. március 26-27.: Forrástúrák a Börzsönyben (www.forrasturak.atw.hu)
2011. április 2.: **Teleki 50/30/20 - Drégelypalánk** (www.borzsonyhegyseg.hu)
2011. április 2.: Julianus 50/30/20 – Nagymaros (www.ftetura.freeweb.hu)
2011. április 3.: A Börzsöny rejtett értékeinek nyomában II. (www.bthe.hu)
2011. április 10.: Váci csata emléktúrák – Vác (www.felanaszalyra.atw.hu)
2011. április 30.: Horváth József emléktúrák – Szokolya (www.lokomotiv.hu)
Minden túra elérhető a www.teljesitmenyturazoktarsasaga.hu oldalon is!

A Magosfa Alapítvány terepi és önkéntes programjai

Továbbképzés terepi környezeti neveléshez: 60 órás képzés pedagógusoknak és mindazoknak, akik szívesen tartan(án)ak terepi programokat gyerekeknek. A képzés kétharmada gyakorlat, két alappillére pedig a természetismereti alapok és a terepi módszertan.

Helyszín: Királyrét

Időpontok: április 15-17., május 20-22., szeptember 9-11.

Környezeti nevelés és a Börzsöny madárvilága: a kétnapos műhelymunka célja olyan ismeretek és terepi tapasztalatok átadása, melyek segítségével erdei iskola, szakkör, vagy kirándulás keretében az általános iskolás és középiskolás korosztály hatékonyan bevonható a madárvilág felfedezésébe.

Helyszín: Királyrét

Időpont: április 30 – május 1.

Tájérték védelem – önkéntes munka a malomromban: az ipolytölgyesi Cserge-malom romjának kitisztítása, kerékpáros pihenőhely kialakítása.

Időpont: május 7-8.

További részletek: www.magosfa.hu

www.borzsony.hu

A Börzsöny átfogó információs és turisztikai portálja

BÖRZSÖNY

XIII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM – A BÖRZSÖNY AKCIÓCSOPORT INGYENES LAPJA – 2011. MÁRCIUS
Megjelenik havonta 2000 példányban; megtalálható a börzsönyi turistaházakban, „csúcsdobozokban”
Felelős kiadó: Kenyeres Oszkár (Börzsönyi Akciócsoport)

Kedves kiránduló olvasó!

Nagy csöndek tudnak ilyenkor ráülni a börzsönyi tájra, amelyet csak néha-néha tör meg a motorfűrész zaja. Nagy csöndek, melyek ott lapulnak nagy kövek alatt, vagy éppen a máskor madárszivajtól hangos tölgyek koronájában. Csak a Fekete-patak rohan sietősen, mintha nem tudná, hogy a Kemence-völgyben át kell adnia édes terhét. Álmosan borul felhódonyhába a nyugati gerinc, az onnan érkező, erőteljes duzzadó szélre varjak dobják rá magukat, és ha visszanéznek, csak az elmúlást látják. Egyedül csak az öreg hársfák mosolyognak az Égés-tető alatt: sokszor látták már a telet, és sokszor ígérték meg újra és újra a tavaszt. Tavaszt ígér a Lajos vadászház is, holott összedőlni készül, ahogyan tavaszt ígért egykoron a Börös kulcsosház is, Deszkápuszta is... A vén hársak azonban kedélyesen gyökérmarkukba szorítják a múltat, és mindenkinek megígérik: eljön ismét a tavasz, mindnyájunké. Még ha a motorfűrész hangja olyan közelről, a Hangyás-bércről is hallatszik már.

Márciusi számunkban visszatételeztünk az elmúlt két hónapra: kik és miért járják a börzsönyi rengeteget a téli időjárás viszontagságainak ellenére is. Célunk továbbra is az, hogy a hegységben kirándulókat tájékoztassa a túrázókat érintő aktuális hírekről, eseményekről, illetve a hegységet megismertesse, megszerettesse, megóvja. Ezen kiadvány ezután is a börzsönyi turistaházakban, menedékkunyhókban, csúcsdobozokban (Csóványos, Holló-kő) lesz megtalálható, és persze olyan frekventált helyeken, mint például a királyréti Ákos-büfé. E szerény lapocskát 2011-től már e-mailben is küldjük azoknak, akik ezt igénylik a borzsonyhegyseg@gmail.com e-mail címen. Ezen e-mail címre szívesen fogadunk tanácsokat, eseményajánlót, élménybeszámolókat, fényképeket börzsönyi kirándulásokról, melyek alkalom adtán megjelennek majd ezen hasábkon, illetve márciusban megújuló honlapunkon (www.borzsonyhegyseg.hu) is. Élményekben, feltöltődésben gazdag túrákat kívánunk: **Börzsönyi Akciócsoport**.

A téli Börzsönyben

Régi szép idők, amikor csak úgy felvettük a bakancsot, és különösebb cél nélkül túráztunk egy nagyot a téli Börzsönyben... Bezzeg ma már geoládákat keresünk, teljesítménytúrákon hajtjuk a kilométereket, vagy éppen megpróbáljuk megjavítani a hideghegyi futóidőnket. Vajon mit látunk, ha körülnézzünk kicsit, miként változtak az utóbbi 10 évben a Börzsönyt járók szokásai?

Itt vannak mindjárt a fentebb sorolt kikapcsolódási lehetőségek, melyek igazán a XXI. századra érték el a hegységet. Az év első két hónapjában például 6 teljesítménytúra is érintette a Börzsönyt. Január 15.-én a Verőcéről induló Wass Albert túra 3 távja több mint 700 embert csábított a hegységbe! Ennél sokkal kevesebben, mindössze 60-an neveztek a Magas-Börzsöny 40 túrára (rendező: Börzsöny Barátai), bár hozzá kell tenni, a rajt helyszíne a nehezen megközelíthető Csóványos volt. Egy hét múlva ismét a Börzsöny legmagasabb pontján adtak egymásnak randevút a teljesítménytúrázás szerelmesei, a Fel a Csóványosra! (rendező: BTHE) túrán, összesen 127-en. Az egy héttel azelőttihez képest a magasabb létszám a rövidebb távnak (szabadon választható megközelítés) és a varázslatos időnek is köszönhető. Február 12.-én a legendás Börzsöny éjszakai túrának 97-en rugaszkodtak neki Kemencéről, hogy közülük 76-an szintidőn belül érjenek be a királyréti célba. A következő szombaton a Magyarországi Kárpát Egyesület rendezett (volna) sítúrát a 100 éves börzsönyi sísport emlékére. A hó hiánya ellenére 60-an gyalogosan vágta neki a 20 kilométeres távnak Királyrétről, hogy végül hóesés közepette érkezzenek meg a célba, a Kárpátok kulcsosházba. A Fel a Naszályra! túra, mint a neve is elárulja, a Cserhátba kalauzolta a túrázókat, de a rajt a börzsönyi Magyarokútról indította útnak a 70 nevezőt.

A fenti számok mellett szintén nem jelentéktelen azok száma, akik a geoládák keresése okán járják az erdőket, és számolnak be börzsönyi kirándulásaikról a geocaching.hu oldalon. Királyréten járva – még ilyenkor télvíz idején is - gyakran találkozni terepfutókkal, akik célja általában Nagy-Hideg-hegy, de sokuk befut a vulkáni kalderába is, hogy onnan kapaszkodjon vissza a Csóványosra.

Végül azokról se feledkezzünk meg, akik „csak úgy” járják a Börzsönyt. Sokaknak marad „visszhangtalan” a börzsönyi tartózkodás, és mindössze a családi fényképalbumot gazdagítja a Nagy-Hideg-hegyre tett teherautós túra, illetve az új taxi büfében elfogyasztott tea, netán a csóványosi kiruccanás, bár nyilván ez semmit nem von le az élmények értékéből. Ma már akadnak néhányan, akik blogot írva osztják meg élményeiket az interneten. A <http://borzsony938m.blog.hu/>, a <http://vosatka.blog.hu/> vagy a <http://kaszast.blogspot.com/> oldalak nemcsak élvezetes útleírások, hanem rengeteg naprakész információt is nyújtanak a Börzsönyről. Sokan akadnak, akik extrémebb körülményekre vágnak, mint a hideghegyi menedékház, vagy a taxi ház, és sátrat vernek a Csóványoson a hideg téli éjszakában, vagy éppen befészkelik magukat a G-pont házba, vagy a Dosnyai munkásszállásra.

Sokat változtak tehát a Börzsönybe érkezők túrázási szokásai az utóbbi 10 évben, és mintha többen lennének a hegységben, főleg januári-februári viszonylatban. És mintha a fát szállító teherautók is többet fordulnának a Börzsöny és a kazinbarcikai hőerőmű között, no de ez már egy másik írás témája.

A hódító hóvirág

A hosszú tél után már mindenki várja a tavaszt és ennek első hírmökét, a hóvirágot. Az egyik legismertebb vadvirágunk, amely nem csak a kertekbe „lopódzott be”. Ott van az óvodákban, ahol sok gyereknek a jele, az iskolákban a számtan munkafüzetekben, a női magazinok aktuális számaiban. A kiránduló, vagy csak az erdőben sétáló ember hálásan ismeri fel a tavaszodó erdőben, és nem zavarodik össze a felismerésben, mint később a kora nyári rétek virágait szemlélve.

A hóvirág sarjtagymákkal dúsan benövi az erdő talaját, ezekkel remekül szaporodik és besűrűsödve képes olyan tömör virágszőnyeget alkotni, hogy lépni is alig lehet tőle.

A virágzás után elfeledjük ezt a szerény szépséget, pedig a növény tovább él. A megtermékenyült virágot néhány hét múlva egy-másfél cm hosszú, zöld, nyújtott gömb alakú toktermés követi a vékony száron. A beérő magokat a hangyák is elhurcolják, és ha azokat egy árnyas erdőszélen hagyják el, akkor kedvező körülmények között új növények fejlődése indulhat meg.

Itt, a Börzsöny északi részén, a Bernecei-völgyben hogyan alakult a védett hóvirág sorsa az átalakuló tájban az utóbbi évtizedekben?

Az erdei réteken évszázadokon át megbecsült és értékes szénát termeltek. Tavasszal elgereblyézték a hancsikokat, ahogy az itt élő palócok nevezték a vakondtúrásokat, majd aratás előtt kaszáltak először dús füvet, és ha jó volt az idő, nyár végén újra lekaszálták a sarjút. Minden négyzetmétert számon tartottak, mert értéke volt. A télre úgy készültek, hogy a tehén, vagy ló minden lábára egy szekér szénát számolva készítették be a takarmányt. E használatnak köszönhetően a gazdálkodáshoz alkalmazkodó növényekből egy fajokban gazdag réti növénytársulás alakult ki és maradt fenn évszázadokon át.

Az eltelt évtizedekben eltűnt az udvarokból a ló, majd a tehén és a réteket kézzel kaszáló emberek is kiköltöztek a temetőkbé. A virágos réteken lassan eluralkodott néhány agresszív fűféle, majd megjelentek a tüskés cserjék. A szajkók által elrejtett makkokból, a vaddisznótúrásokba lehullott mezei juhar, gyertyán és éger magokból először alig észrevehető szerény fűcskák nőnek, majd évről évre nyúlnak az ég felé és közben terebélyesedik az árnyékuk. Az egykori rét lágyszárú növényei fokozatosan odébb húzódnak, majd lassan eltűnnek, helyükön az árnyékos erdőhöz alkalmazkodó fajok jelennek meg. Az árnyékos csendben a hangyák által odahurcolt magokból először csak néhány félnék hóvirág sarjad, majd évről-évre egyre több és több emeli a fejét. A hóvirág a réti növények nyüzsgését, konkurenciáját nem kedveli, az ő világa az árnyas erdők szegélye és így az átalakuló völgy számára kiváló terep a hódításra.

A növény terjedését az elmúlt évek árvizei is segítették, amint a hagymákat és magokat elsodorták, lejjebb görgették és az új helyükön beiszapolták. Idős emberek felidéznek, hogy fiatal korukban az első hóvirágért az Oszlopó-forrásig kellett felmenni. Mára már a falu szélén is találhatunk szálakat.

A vadon élő hóvirág a 23/2005 (VIII. 31.) KvVM rendelet értelmében a természetvédelmi szempontból jelentős növényfajok közé került, egy tő (ez lehet maga a virág, de a hagyma is) természetvédelmi értéke 10.000 forint.

Bezeczy Árpád
a Duna Ipoly Nemzeti Park
természetvédelmi őre
további információk: www.dinpi.hu